

Addenda

Completări la „Enciclopedia reprezentanților scrisului istoric românesc” (4)

de Vasile DOCEA (coordonator),
Cristian Dragoș Căldăraru și Thomas Remus Mochnacs (autori)

Continuăm publicarea completărilor la *Enciclopedia reprezentanților scrisului istoric românesc* (2021), lucrarea în cinci volume coordonată de academicienii Victor Spinei și Dorina N. Rusu. În acest număr prezentăm fișe bio-bibliografice pentru alte două persoane omise din *Enciclopedia*: Ármín Barát, istoric și jurnalist, scriitor și traducător activ în Arad și Timișoara înainte de Primul Război Mondial, și Viorica Pisiță, istoric și muzeograf contemporan din Galați.

Niciunul dintre cei doi specialiști, ale căror fișe bio-bibliografice le publicăm mai jos, nu figurează în *Enciclopedia reprezentanților scrisului istoric românesc*¹ din 2021 și nici în cele două „Addenda”² publicate ulterior de coordonatorii *Enciclopediei*. Ármín Barát, autor de limbă maghiară și germană, și-a desfășurat cea mai mare parte a activității sale de jurnalist, istoric și traducător în orașul Timișoara, în deceniile de dinaintea Primului Război Mondial. Cea mai importantă și apreciată lucrare a sa este *Orașul liber cezaro-crăiesc Timișoara*³, publicată în anul 1902, o carte care a reprezentat o foarte importantă sursă de informații pentru monografiștii ulteriori ai orașului. În celălalt capăt de țară, Viorica Steluța Pisiță a fost până în 2005 muzeografă la Muzeul de istorie din Galați și este autoarea a numeroase studii dedicate istoriei monumentelor (de arhitectură, sculptură etc.),

minuțios documentate, publicate în periodice de specialitate.

La fel ca în numărul precedent, fișele bio-bibliografice sunt alcătuite în conformitate cu modelul propus de *Enciclopedia* citată:

„I. Date biografice

II. Caracterizarea activității, a contribuției în domeniu

III. Bibliografie selectivă

A. lucrări de autor

B. lucrări în colaborare

C. lucrări editate, coordonate, traduceri

D. studii și articole

IV. Bibliografie referitoare la titularul fișei.”⁴

La fel ca numerele precedente, completările la *Enciclopedia reprezentanților scrisului istoric românesc* sunt realizate în cadrul Centrului de Cercetări Bio-bibliografice al Bibliotecii Centrale Universitare „Eugen Todoran” din Timișoara.

¹ Victor Spinei, Dorina N. Rusu (coordonatori), *Enciclopedia reprezentanților scrisului istoric românesc*, vol. 1-5, Suceava, Editura Karl A. Romstorfer a Muzeului Național al Bucovinei, 2021.

² Victor Spinei, Dorina N. Rusu, *Addenda la „Enciclopedia reprezentanților scrisului istoric românesc”*, în „Memoriile Secției de Științe Istorice și Arheologie”, Seria V. Tomul XLI, 2022, p. 195-250; *idem*, *Addenda II la „Enciclopedia*

reprezentanților scrisului istoric românesc”, în „Memoriile Secției de Științe Istorice și Arheologie”, Seria V. Tomul XLII, 2023, p. 381-4018.

³ Barát, Ármín (1902): *Die königliche Freistadt Temesvar. Eine monographische Skizze*. Temesvar: Im Selbstverlag des Verfassers

⁴ Victor Spinei, Dorina N. Rusu (coord.), *Enciclopedia....*, vol. 1, p. XL.

BARÁT Ármin

I. N. 7 iulie 1860 (până în 1885 având numele Ármin FREUND), Illava, comitatul Trencsén, Slovacia - m. 24 februarie 1937, Budapesta. A fost un cunoscut jurnalist, scriitor, traducător, consilier regal și om politic maghiar, recunoscut în mod deosebit ca monografist al orașului Timișoara. Și-a început cariera jurnalistică la Arad, apoi a ajuns la Timișoara ca funcționar (conștopist) și secretar al primarului din Timișoara (până în 1886). Între anii 1886–1906 a fost redactor al celebrului ziar

Temesvarer Zeitung, având o activitate culturală și publicistică intensă în Banat, în limbile maghiară și germană. Din 1892 a fost membru activ al comitetului de conducere al Asociației Carpatine din Ungaria de Sud (DTE). De asemenea, a fost membru fondator al Societății „Arany János” din Timișoara împreună cu Mihály Szabolcska, din 1903, respectiv al Uniunii Naționale a Jurnaliștilor din Provincie, ulterior devenind președinte de onoare al acesteia. Din 1905 până la pensionarea din 1915 a fost angajat în cadrul Biroului de Presă al Prim-ministrului de la Budapesta, din 1911 devenind chiar șeful Departamentului de Presă cu rangul de consilier ministerial.

II. Dintre lucrările sale se remarcă mai ales cele două monografii, bine documentate cu date istorice, culturale, economice și statistice, dar și bogat ilustrate, importante și prin prisma faptului că sunt printre primele asemenea lucrări despre Timișoara. Prima este o monografie instituțională ce prezintă activitatea Primei Case de Păstrare din Timișoara, la jubileul de 50 de ani. A doua este monografia orașului liber regal Timișoara, abordată din multiple perspective, cu descrierea evoluției istorico-cronologice de la înființare, cu prezentarea cartierelor și a instituțiilor reprezentative, surprinzând

atent toate aspectele cotidianului. O altă tematică abordată este cea a jurnalelor de călătorie, care reuneschite administrative și impresii adunate în timpul călătoriilor sale, prima la Paris, a doua de-a lungul axei geopolitice europene dintre Marea Nordului și Constantinopol. Barát a avut și o activitate bogată de traducător de poezie, în monografii sau în reviste de literatură. A tradus din germană în maghiară pe Heinrich Heine și Nikolaus Lenau, iar din maghiară în germană pe János Arany, József Kiss și Mihály Tompa.

III. A. – *A temesvári magyar színeszet állandósítása* [Permanentizarea artei teatrale maghiare din Timișoara], Temesvár, 1896; *20 Tage in Paris. Reise und Austellungs-Skizzen* [20 de zile la Paris. Schițe de călătorie și de expoziție], Temesvár, 1901; *Die königliche Freistadt Temesvár. Eine monographische Skizze* [Orașul liber regesc Timișoara. O schiță monografică], Temesvár, 1902, 268 p. +1 hartă; *Von der Nordsee bis zum Bosphorus. Lose Blätter von unterwegs* [De la Marea Nordului până la Bosfor. Foi volante din călătorie], Temesvár, 1906, 232 p.

B. – *A temesvári első takarékpénztár ötven éves története. 1846–1895* [Istoria de cincizeci de ani a Primei Case de Economii din Timișoara. 1846–1895], Temesvár, 1896, 264 p.; varianta germană: *Fünfzigjährige Geschichte der ersten temesvarer Sparkassa. 1846- 1895*, Temesvár, 1896, 236 p.

IV. *Magyar zsidó lexikon* [Lexiconul evreiesc maghiar], (ed. Ujvári Péter), Budapest, 1929, p. 87; *Magyar életrajzi lexikon* [Lexiconul biografic maghiar], Vol. I (A–K), (ed. Kenyeres Ágnes), Budapest, 1967, p. 114; Kozák Péter, „Barát Ármin”, în: *Névpont.hu*, 2013.

(Th.R.M)

PISICĂ Viorica Steluța

I. N. 19 Decembrie 1944, Satul Perișoru, jud. Brăila. Studii: Liceul Pedagogic din Galați; Universitatea București, Facultatea de Istorie; profesoară de istorie la Liceul Teoretic din comuna Pechea, județul Galați (1972-1978); muzeograf la Muzeul de Istorie Galați (1978-2005).

II. Istoric, specialist în istorie modernă și contemporană a României, cu participări la numeroase conferințe și simpozioane de specialitate. A coordonat expoziții de bază în cadrul Muzeului de Istorie Galați. În calitate de specialist atestat de Ministerul Culturii și Institutul Național al Monumentelor Istorice, a redactat studii istorice pentru monumente istorice din jud. Galați, parte componentă a proiectelor de restaurare, care au fost avizate de Comisii de specialitate ale Ministerului Culturii: *Palatul Navigației din Galați*, arh. Petre Antonescu; *Muzeul „Casa Cuza Vodă”*, Galați; *Catedrala ortodoxă din Galați*, arhitecți Petre Antonescu și Ștefan Burcuș; *Spitalul Militar din Galați*; *Biblioteca „V. A. Urechia”*, fostul sediu al Comisiei Europene a Dunării; *Muzeul de istorie „Teodor Cincu”* Tecuci; *Casa „Teodor Cincu”*; *Casa de la Mânjina a lui Costache Negri*; *Conacele de la Țigănești* ale familiilor Cincu și Costache Conachi; Liceul „Vasile Alecsandri” din Galați; *Universitatea „Dunărea de Jos”* Galați, fostul *Palat de Justiție*, arhitect Grigore Cerchez; *Biserica „Precista”* Galați; Lucrări de artă plastică de for public și opere comemorative de război; Case, reședințe unifamiliale cu planuri și decorațiuni specifice începutului sec. al XX-lea.

III. D. – „Expoziția *Arhitectura gălățeană*”, în *Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice*, 1990 1-2, p. 23-27; „Arhitectura gălățeană de la sfârșitul sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea”, în

Revista Monumentelor Istorice, LX, nr. 2, 1991, p. 91-96; „Măsuri de modernizare a orașului Galați în sec. al XIX-lea”, în *Buletinul Comisiei Naționale a Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice*, an II, nr. 2, 1991, p. 17-21; Simpozionul: „Aspecte specifice ale restaurării monumentelor istorice și de arhitectură din județul Galați, (Galați, 21 mai 1992)”, în *Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice*, an III, 1992, nr. 3, p.86; „Expoziție la Galați”, în *Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice*, an IV, 1993, nr. 3-4, p. 75; „Cum a fost construit palatul administrativ de la Galați”, în *Revista Monumentelor Istorice*, 1995, An LXIV, nr. 1-2, p.138-148; Expoziția „Galații în imagini de epocă”, în *Buletinul Comisiei Naționale a Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice*, nr. 1-2, 1996, p. 117; „Casa de la Mânjina a lui Costache Negri – Monument Istoric”, în *Danubius*, XVII, Galați, 1997, p. 203-208; „Cum a devenit monument istoric Casa Cuza Vodă din Galați”, în *Danubius*, XVIII, Galați, 2001, p.81-184; „Odiseea Yahtului regal Luceafărul”, în *Danubius XVIII*, Galați, 2001, p. 171-180; „Halele de pescării de la Galați”, în *Danubius*, XX, Galați, 2002, p. 97-104; „Mărturii ale arhitecturii vernacular urbane la Galați”, în *Danubius XXI*, Galați, 2003, p. 137-142; „Evidența computerizată a patrimoniului imobil din județul Galați”, în *Danubius*, XXII, Galați, 2004, p. 195-198; „Restaurarea din anul 1938 a Casei Cuza Vodă din Galați”, în *Danubius*, XXII, Galați, 2004, p. 194-195; „Informații istorice privind construirea Palatului de Justiție din Galați”, în *Danubius*, XXIV, Galați, 2006, p. 199-206; „Studiu istoric asupra Casei Robescu din Galați”, (coautor), în *Monumentul*, XIV, Iași, 2012, p. 337-346.

(C.D.C.)